

ПОРАХУВАТИ ДО ДЕСЯТИ

Ніколи не могла подумати, що митці так полнобляють цифри і рахунок до десяти. Буквально кілька тижнів тому побачила світ книжка «10 художників Івано-Франківська», як-от уже говоримо про виставку «10 художників: живопис, графіка, скульптура» у Музеї мистецтв Прикарпаття. Хочу одразу зазначити: це не ті самі 10 книжкових художників, за винятком хіба що Едуарда Ніконорова. Щодо принципу вибору цих умовних десятків, то не знаю, чи був він рандомний, чи містить у собі певні сенси або концепції. До книжкового переліку увійшли ті митці, які давно вже малюють у засвітах, а на виставці серед представлених художників є ті, хто відійшли (графік Володимир Гуменний, живописець Едуард Ніконоров та скульптор Борис Гуцуляк), і ті, хто продовжують активно творити (Богдан Губаль, Микола Джичка, Ростислав Котерлін, Ігор Перекліта, Тарас Пліщ, Володимир Сандюк, Мирослав Яремак).

Як зазначив Володимир Лукань, «Презентація сучасного мистецтва Франківська – це осмислена спроба виокремити умовний десяток художників і десяток творів кожного з них, зібравши їх усіх у спільний мистецький виставковий простір та на сторінки каталогу виставки». Власне, мабуть, спільний мистецький простір – це чи не єдине, що об'єднує авторів, різних за технікою, стилем, настроєм.

Хоча Мирослав Яремак під час своєї кураторської лекції-екскурсії означив їхню спільність наступним чином: представники Fine Art та Contemporary Art. Частиною Contemporary Art, мабуть, можна було би вважати і той перформанс, який влаштував (влаштували?) хтось із відвідувачів, додавши або виправивши окремі підписи під роботами. Звісно, дбайливі працівники музею дуже швидко знищили цю народну творчість, але як тут не згадати про смерть автора (Ролан Барт), коли той (у метафоричному сенсі) помирає, але народжується читач, у даному випадку глядач з кульковою ручкою в руці. Проте облишмо літературу. Бо ж говоримо про живопис, скульптуру та графіку.

Художники, певно, не погоджуються з концепцією смерті автора, тому відвідувачі виставки мають унікальну нагоду ще й потрапити на кураторські екскурсії митців, чії роботи представлені в експозиції. Мала можливість бути і чути. Направду, цікаво. Але варто перед такою екскурсією походити-поблукати між роботами самостійно у тиші, а потім порівняти те, що хотів сказати художник, і те, що побачив ти. І знаєте, що я подумала? Що нас так довго привчали ті ж митці, що ми повинні самі розуміти, інтерпретувати, пояснювати собі, бо ж власне, у тому і фішка сучасного мистецтва, що чи потребуємо ми тепер посередника між роботою і нами? Але попри ці роздуми, самі кураторські екскурсії, направду, цікаві. І так, ймовірно, вони додають до твого розуміння, проте, щоб відчувати, ти мусиш бути сам на сам із тим, що споглядаєш.

Ну і ще трохи цифр. У підзаголовку виставки вказано, що це не просто 10 художників, а «Франківська збірка». Перша виставка у рамках цього мистецького проєкту вже була у цьому ж музеї у травні цього ж року, де об'єднавчим фактором став Івано-Франківськ не як місце проживання, а як місто зображення. Інша цифра пов'язана з цьогорічним 35-річчям першої міжнародної «Імпрези» (1989 рік), яка, за визначенням Анатолія Звіжинського, «продемонструвала, як на провінції

можна робити інтелектуальні атракції, які позитивно впливатимуть на розвиток міста та на десятиліття формуватимуть естетичні світогляди зацікавлених. Навіть в пострадянських умовах». Частина митців, чиї роботи можна оглянути на виставці, брала участь в цій «Імпрезі». Щоправда, тоді були це інші часи та інші роботи.

У цьому контексті представлені на виставці постперформенсні артефакти Мирослава Яремака викликали певну ностальгію і сум за тими перформансами, коли вони ще були мистецтвом, а не його профанацією.

Ну і де стояла найдовше...

Мабуть, перед роботами Едуарда Ніконорова, зокрема його «Похованням графа Оргаса», пригадуючи відповідну роботу Ель Греко та легенду, згідно з якою святі Стефан та Августин спустилися з небес, щоб поховати графа-філантропа. І оте відчуття, що можна простояти довго, шукаючи їх, родом з 1586 року, на полотні 2017 року. Перед роботами Тараса Пліща з більшим та глибшим розумінням своєї нелюбові до цирку, яким би він зірковим не був. Хоча час від часу відчуваю себе скрипалем на одному з його полотен. Перед роботами Богдана Губалія, зокрема перед гобеленом «До сьомого неба», думаючи, які ж вони у всіх нас різні і «до сьомого неба», і саме сьоме небо, згадаючи аристотелівські сім небесних непорушних сфер. А ще «Крик» Володимира Гуменного. Ви знали, що крик не безмежний? Його можна вкласти у рамки. «Літній ранок в старому саду» Ігоря Перекліти, де галасливе та метушливе світло вривається у спокійний з ночі сад. І особливо – перед скульптурою Бориса Гуцуляка «Дорога на Голгофу», де нема поряд ні натовпу, ні розбійників. Є ти і твій хрест.

Варто не пройти повз портретів Миколи Джички, пейзажів Володимира Сандюка. А Ростислава Котерліна раджу дивитися, пам'ятаючи його: «Воліють кращого мистецтва й кращого життя». Що ж є мірилом отого кращого? Побачите на його роботах.

Загальне враження від цієї виставки? Я не мистецтвознавиця, тому можу дозволити собі різні враження та емоції. Якщо ви хочете пережити катарсис, то вам не сюди. У мене це була така собі суміш пригадування, роздратування, спустошення і здивування, що мистецтво може не тільки наповнювати тебе. Але це аж ніяк не означає, що виставка погана. Вона добра і справжня, де ніхто нікому не хоче сподобатися, без загравань та кокетувань із тим, хто дивиться, і спробою глядача мистецтва бодай частково перетворити на слухача мистецтва.